

1688:

1. Beckmann, Joh. Valh: De jure dignitates conferen-
di in imperio Romano - Germanico.
2. Beckmann, Joh. Valh: De privatorum principum
ac nobilium tutelis
3. Beckmann, Joh. Valh: De pacto commissorio
4. Beckmann, Joh. Valh: Ad legem situtos II. I.
quando ex facto tutoris etc.
5. Beckmann, Joh. Valh.: De justa injuste intercentibus
memori.
6. Beckmann, Joh. Valh: De concursu duarum causarum
lucrativiarum.
7. Beckmann, Joh. Valh: De commissario Imperiali in
causis justitiae 2 Sumpt. 1685 et 1740.
8. Beckmann, Joh. Valh: De fructuum perceptione.
9. Beckmann, Joh. Valh: De privilegio ordinis.
10. Hartung, Joh. Christoph: De superstitione

- 11^{a, b, c, d} Lynckerus, Nicolaus Urstath: Re baptismo. 4 Sampl.
1683, 1703, 2 Ed. I.
12. Mullerus, Petrus, Decanus collegii juris Vici ad Disputationem
inamy. Johanni Casparsi Bergeri innotat.
13. Mullerus, Petrus: De reviviscentia juriurum extincto.
7 ans
- 14^{a, b, c} Mullerus, Petrus: De jure columnarum. 3 Sampl.
1685, 1706, 1740
15. Mullerus, Petrus: Casus tres peritus Dubii
16. Mullerus, Petrus: De solutione minoris summae
in de ductione majoris . . .
17. Mullerus, Petrus: De redemptore litis alienae.
- 18^{a, b, c} Mullerus, Petrus: De gynaecocratia in regio
urbis superioris Germaniae. 3 Sampl. 1685, 1706,
1739
19. Mullerus, Petrus: De odio violentiae
20. Mullerus, Petrus: De laesione juris. Ed. 2. 1723
- W^o Mullerus, Petrus: De copiis auxiliariis sibi
summi imperii

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

1728

12

P. 125

I
H
A

L

J

772.
C. D.

DE

6-18
28 / 438
Instit.
ad General.
LAESIONE IVRIS,

Oder:

Von Verletzung derer Rechte; Inwel-
cherley Fällen solche / denen Rechten und der
Billigkeit nach / zugelassen sey?

1685, 20^a
64
PRAESIDE

PETRO MVLLERO, I. U. D.

PAND. PROF. ET COLL. IVRID. ASSESS.

AD D. MAII. clo Io CLXXXV.

DISPVTABIT

IOACHIMVS IACOBI,

STRELA SILESIVS.

EDITIO SECVNDA.

I E N A E,

SVMTV IO. BERNHARDI HELLERI.

clo Io CC XXIII,

4.
suppeditat insuperabiles, ut nullum nobis remaneat confi-
lium, quo aliis remediis jugum hoc abjicere valeamus.
Hinc evenit, ut ea supra omne jus sit posita, omnibus ac-
tionibus formam ac modum præscribat, atque ex illicito
licitum, ex impossibili possibile faciat. Quapropter cum
jus certis decidendis casibus certam definierit sententiam,
casum necessitatis semper excepisse dicendum est, ut ita
jus prohibens læsionem, ipsum deinceps lædat, mihi que
etiam materiam de læsione juris suppeditarit. De qua
nobili materia prolixa conscribi posset commentatio.
Verum, quia more Academico Disputationem tantum
compilare mecum decrevi, placuit saltem per theses ali-
quot exhibere, in quibus potissimum casibus læsio juris
obteneat. Tu DEVS ter optime ter maxime, qui nullis
juris lædentis constringeris vinculis, sed agis liberrime,
fac, ut de læsione juris scripturus Divini Nominis tui glo-
riam me læsisse minime appareat. Sit itaque bono
cum DEO

CAPVT I. Quid læsio juris significet.

SVMMARIA.

Th. I. Unde læsio dicatur. Sumitur eque in bonam ac in
malam partem. II. Quid per jus intelligatur. Et quid
sit læsio juris. III. Datur læsio juris, & quomodo hæc
phrasis sit accipienda.

Th. I.

5.
Th. I.

Hematis voces alijs rimari nec libet, nec prodest, quippe quæ per se notæ; & unde lætio descendat vel ipsi tyronibus Latine lingvæ constat, quod lætio à supino læsum, hoc à verbo lædo derivetur. Significat alias quamvis offensio- nem tam ex damno quam injuria ortam. *Vid. Calvin. Lexicon. hoc voc.* Est autem hoc vocabulum ex numero eorum, quæ in utramque & bonam & malam partem accipiuntur. Sic *Cicero pro S. R. 37. ait.* Qui fidem lædit, oppugnat omnium commune præsidium. & *pro Cecin. 289. a.* Non minus nos stultitia illius sublevar, quam lædit improbitas. Contra sumitur pro læsione justa, seu quæ jure fit. Idem *ep. 6. a.* Quos tu reipublicæ causa læseras, *pro Mur. 145. a.* is injuste neminem læsit. Mihi hoc loco tantummodo erit lætio damnum absque injuria datum adeoque Synonymice etiam jactura *l. 2. C. ne liceat potent. patroc.* Dispendium *l. 65. S. 6. ff. pr. soc.* Incommodum *l. 10. d. R. 7.* dici potest.

Th. II. Vox Juris an à voce Justum, an à Justo veniat, vid. *Wilhelm. Grot. de Princip. Jur. Nat. c. 1. n. 2.* Et quot modis sumatur *Id. cit. loc. n. 3.* Conf. insuper *Hahn. ad Wesenb. t. d. J. & J. n. 14. Colleg. Argentorat. eod. n. 5.* Hac vice mihi erit jus illud, quod justum est lege permit- tente, siquidem & permittere virtus legis est, *l. 7. ff. de legg.* Unde sic describo læsionem juris, quod sit *damnum dispo- nente & permittente lege alterius vite, fame & bonis licite allatum.*

Th. III. Et dari læsionem aliam, quæ juris, aliam
A 3 quæ

quæ facti dicitur, probatur vel ex unico §. 2. *Instit. de Lege Aquil.* ubi dicitur: *Injuria occidere intelligitur, qui nullo jure occidit. Itaque qui latronem insuliatorem occiderit, non tenetur.* Ergo, qui alterum injuria non potest occidere, eum, injuste si ab eo invadatur, jure occidit. Et sic læsio physice considerata quoad corpus est vel maximum damnnum; non vero moraliter seu lege prohibente, damnnum enim non sentit, qui illud sua culpa sentit. In aliis materiis eadem significatio obtinet. Quemadmodum depositum juris dicitur, quod jure permittente fit & dissolvit obligationem; depositum vero facti, quod simpliciter alias dicitur contractus ille realis, inducit ac constringit obligationem, vid. D. Lauterbach. *diff. de deposito juris th. 1.* Sic etiam dicitur læsio juris, ad discernendam læsionem quæ facti est, & si in genere ponitur læsio, intelligitur omnino quæ facti culpabilis & injusta est; Quæ autem juris est, accipitur ea, quæ quidem denotat damnnum, sed extra poenam illud inferentis. Sicuti ipsum damnnum, quod nihil aliud est, quam læsio, recte dividitur in illud quod vel justum vel injustum, vid. Magnific. Dn. Struvius in *Dissert. de damnis th. 16.* Ut proinde recte læsio juris sit exposita Dn. D. Frommann. in *Diss. d. bis, qui recipi. caus. absunt th. 25.* ubi ait: Hujus itaque restitutionis causa est læsio, & quidem juris *l. 1. §. 1. ff. ex quib. caus. maj.* non facti *l. ult. C. eod.* quæ contingit, si quis jus acquisitum amiserit per usucapionem, præscriptionem: cujus cursum non sistit impedimentum facti *l. 18. C. de postl. rev.* neque juris, extrinsecus adveniens, ut feriæ *l. 26. §. 4. 7. ff. ex quib. caus. maj.* Videbimus ergo, quibus in casibus læsio juris præcipue contingat.

CAPVT II. De Læsione juris

circa Tutelam Sui.

SVMMARIA.

- I. Quoties duo juris nature præcepta in casu aliquo concurrunt, quorum utrumque seruari nequit, toties standum est fortiori. II. Ut innaforem ledere liceat, observanda est legitima causa, modus & tempus. III. & IV. Jus omnibus permittit læsonem, contra omnes, qui iniuste nobis vim inferunt. V. Furiosum, ebrium &c. iuste ledere licet. VI. Eum quoque jure lædimus, qui quidem non nos, sed amicum nostrum adoriatur. VII. Quandoque insontem ledere licet. VIII. Etiam si Princeps iniuste alterum adoriatur, non tamen potest ipsi resisti. IX. Parentibus resisti potest, si liberis usuram vitæ eripere velint. X. Vasallo jure licet fendi dominum occidere, si hic quid in vasallum innocuè viventem tentet. XI. Provocatus in duello provocantem non jure ledit. XII. Ob pudicitiam attentatam licet alterum ledere. XIII. An fama armis protegenda? XIV. Num ob bona rapta liceat alterum cum internectione ledere?

Th. I.

Commune Dd. assertum est: Quoties duo Juris Naturæ præcepta in casu aliquo concurrunt, quorum utrumque seruari nequit, toties standum est fortiori.
Dantur

Defensio

Defensio

Dantur etenim gradus præceptorum Juris Naturæ non quidem absolute ita dicti (ut DEVM esse colendum) sed illius, quod regulariter fit, quale est axioma de altero non lædendo. Cum itaque hoc cum præcepto de conservatione sui ipsius videatur pugnare, si salus nostra ab alio in periculum conjiciatur, fortius erit decretum Juris Naturæ de studio semet ipsum conservandi, quippe ex ordinata charitate dependens *arg. c. 9. c. 23. q. 5. & l. 6. C. d. servit. & aq.* alterumque præceptum de non lædendo, quando quidem aliter invadens averti nequeat, nisi ipsum lædendo occidendove, in hoc vitabitur. Non enim jus quemque sibi commendat ex injuria aut peccato alterius, unde periculum est, de quo *Grotius l. 2. d. J. B. & P. c. 1. tb. 3.* Et videtur ipsum Jus Naturæ excipere eam læsionem, quæ fit defensionis gratia in continenti, adhibito rationis moderamine; quemadmodum docet *Fernand. Vasquius l. 1. Illustr. Quest. c. 12. n. 3.* De quo moderamine cum certa requisita veniant notanda, ea subjiciemus.

Th. II. Hæc autem, ut jus invasorem lædi permittat, consistunt secundum comm. Interpp. opinionem (1) in legitima causa (2) modo legitimo & (3) in justo tempore. Primum quod attinet requisitum, necesse est, offensio fuerit injusta, ex qua insultato periculum vitæ imminet, & hoc periculum aliter evitari nequeat, *l. 45. §. qui cum aliter 4. ff. ad L. Aquil. l. is qui 2. cum seq. C. ad L. Cornel. d. Sicar. & Nemes. Carolina art. 140.* non tamen primum ictum quis tenetur expectare, si ex eo irreparabile damnum oriri possit, e. g. si sclopeto quis minetur, *Magnif. Dn. D. Stryke nuper præceptor meus summe colendus in Annotat. ad Instit. d. L. Aquil. ad §. 2.* Offensionem in hoc primo requisito

quisito requiro injustam; etenim ubi vis atque offensio licita, ibi latio est illicita: Ideoque apparitoribus à Magistratu missis delinquens resistere jure nequit, *l. 6. C. d. Episcop. audient. c. qui resistit 29. c. 11. q. 3.* Talem namque potestatem à lege concessam habet Magistratus, nemini que injuriam inferre præsumitur *l. 13. §. 1. & 6. ff. d. injur.* Sic auctor rixæ in eadem rixæ & vitæ discrimine constitutus allegare beneficium necessariæ defensionis nequit; lex enim non præsumit in vitæ discrimine illum fuisse, qui culpa sua se periculo vitæ exposuit causamque calamitati præbent *l. Item Mela. ff. ad L. Aquil. ibi: ipsum de se queri debere. Gail. l. 1. d. Pac. publi. c. 16. n. 17.* Secundo loco oportet imminere vitæ periculum *Constit. Crimin. 140. verb. der mag sein Leib und Leben.* Tertio loco dixi, ut periculum aliter evitari nequeat. Unde trita quæstio occurrit; an quis fugere teneatur? Si periculum hoc evadere potest, obligatum ipsum ad fugam omnino esse putamus. vid. *Bachov. ad Treutl. Disp. 18. th. 7. lit. f.* Distinctiones alias fugientium & an quis Perusinus an Florentinus, quod hic teneatur fugere, ille vero minime recenset *D. Schröter in Fascicul. Cas. c. 64. add. Dn. Præses in dissertat. d. Fuga §. 81. & seq.* De Modo, quo adhibito quis invadentem lædere queat, hoc statuunt Dd. quod defensio proportionem quadam offensionis respondere debeat, ita tamen ut armorum equalitas non ita præcisè requiratur *l. ut vim 3. ff. d. J. & J. & l. 3. C. ad L. Cornel. de sicar.* Qui textus nullius paritatis armorum mentionem injiciunt, sed in genere permittunt, ut qui in vitæ periculo sunt constituti, adversus vim & injuriam se defendant, *l. si ex plagis 52. §. 1. ff. ad L. Aquil.* Tempus quoque magnum in latione, quæ jure per-

permittente fit constituit momentum, & illud est, quod dicitur, in continenti fieri, auf freischer That / l. 3. §. 9. d. vi & vi armat. Dambouderus Practic. Crimin. c. 76. n. 11.

Th. III. Ipsa latione juris considerata, nunc ad personas descendendum, quibus licet alterum sui tuendi causa lādere. Scilicet cum defensio sit de genere permissorum, ex Jure Naturæ Clem. Pastoralis prop. fin. d. Sentent. & re judic. unusquisque potestatem hanc alterum lādendi habet, nisi in specie prohibitus, Lationem autem hanc omnes exercere possunt, quibus injuste impendit periculum, nullo respectu habito ad ætatem, conditionem aut sexum l. 3. ff. d. l. & l. verb. Quisque. Vox enim hæc omnes denotat, l. 29. ff. d. hered. instit. l. 3. C. d. Jur. Codicill. l. 3. l. 103. l. 123. ff. d. legat. 1. Ut ita infans, puer, adolescens, vir, senex, Studiosus, Doctor, Apostolus, Presbyter, Monachus, rusticus &c. it. fœmina violentam offensionem recte propulsare possint. Conf. Obrecht. d. Necessar. Defensione c. 5. n. 9. & 10.

Th. IV. Jura vero lationem permittunt contra omnes, qui injuste nobis vim inferunt, posthabita itidem ætatis, conditionis, sexusvè differentia, l. is qui aggressorem 2. ibi. Quemcunque C. ad L. Cornel. d. Sicar. l. 5. in pr. ibi Quemcunque ff. ad L. Aquil. Ubi enim vis ibi propulsationi locus est Petr. Binsfeld. tract. d. injur. & damn. dat. c. 1. q. 5. Concl. 6. Attamen cum hincinde non parum de quibusdam personis ambigatur, speciatim de iis agendum erit.

Th. V. Et quidem, si cum furioso, mente capto, noctambulo aut ebrio me invadente mihi negotium vitæ esset, num ita disponente jure, obstrictus sim, me potius ladi, quam ut eos ladam & interficiam? Pro furioso & cæteris,

teris, qui huic comparantur, faceret, quod in eo non sit dolus, qui mente & sensu caret, satisque furore suo puniatur *l. Divus Marcus 14. ff. d. Off. Praesid.* imo, quod in omnibus pro absentiae, ignorante habeatur, eumque fati infelicitas excuset, *l. infans & l. qui ad certum locum ff. locat.* Quia tamen ratio *d. l. 3. ff. d. J. & J. verb. quod quisque ob tutelam corporis sui.* æque contra eum, qui absque proposito, ac qui cum proposito nos aggreditur, militat, sic sola vis respectu defensionis sufficit, jureque talem insultatorem lædimus, *Henr. Bocerus L. 2. d. Duell. c. 10. n. 17.*

Th. VI. Qui amicum nostrum adoritur, hicque armis ad resistendum non probe instructus nos ad opem ferendam inclamat, eritne amicitia tanta, ut ejus aggressorem jure permittente lædam eumque tandem, si non desistat, interficiam? Quod affirmatur; Proximum etenim sicut me ipsum diligere jubeor *Lev. 19. v. 18. Matth. 21. v. 39.* Atqui nos ipsos contra alios defendere tenemur ex implantata illa ratione conservationis sui ipsius. Igitur & amicum, qui noster proximus audit. Exemplo est Moses occidens Ægyptium indigne tractantem Hebræum *Exod. 2. v. 12.* Quod exemplum *Act. 7. v. 22.* Spiritus S. agnoscit justum fuisse. Ergo imitandum. Factum enim heroicum nunquam est injustum, & potest semper pro lege adduci *Besold. in Opuscul. Juridic. P. 3. ad l. 3. tit. 1. l. 1. ff. n. 16. pag. 65.* Deinde, quia cognationem inter homines constituit natura, homo hominem beneficio debet afficere, *l. 7. in f. ff. d. serv. export.* Hic enim qui alium non protegit, cum potest, facienti assimilandus est *arg. l. 6. §. 8. ff. d. de milit.* Et licet principaliter aggressor offendat adversarium, nihilominus tamen etiam offendit Remp. dum eam

B 2

inten-

intendit privare bono cive. Non tamen id simpliciter procedere potest; Defensio siquidem si cum periculo propriæ vitæ suscipienda, tunc non arbitror obligatum esse amicum ad suppetias. Idque ex amore proprio, quem sibi magis quam alteri debet *arg. l. 6. C. d. servit. & ag. Qui enim se plus altero diligit, dolo facere non videtur Cravetta Conf. 8. n. 18.* Aitque Baldus *Consil. 411. n. 5. l. 4.* hoc in tantum verum esse, ut quis ex ordinaria charitate magis se amet in ungue pedis, quam alterum in vertice capitis. Quo collimat Seneca: *Dabo egenti, inquit, sed ut ipse non egeam, succurr. am perituro, sed ut ipse non peream.* Quapropter periculo præsentis se exponere nemo cogitur, nec suam salutem alienæ postponere. Tantum enim quis alteri præstare tenetur, quod sibi non nocet, & alteri prodest, *l. 2. §. 5. vers. Quamquam ff. d. aqu. & ag. plur. ar. tend. Conf. Philipp. Matthæi ad L. Culpa 50. n. 10. ff. d. R. F. ubi n. 13.* ait: Quod Baldus dissentientis Bartoli sententiam usque adeo improbet, ut eum propterea in inferno cruciari scribat.

Th. VII. Insontem interficere pœna mortis comitatur *l. 3. §. 1. ff. ad L. Cornel. d. Sicar.* nec differentia inter Nobilem & plebejum constitui potest, determinata certa à lege pœna *Petr. à Placa. d. Delict. c. 1. n. 23.* Quid si tamen Cajus gladiò invaderet me, postmodum autem cum resistere i, si amplius non possem, fuga salutem quærerem & inter fugiendum in vetulam claudicantem & sic tam cito cedere non valentem inciderem; ego vero, quoniam alia evadendi via non prostat, istam miseram è medio tollerem mulierculam, quo à percussore meo me liberem, sic quæritur num permittente jure hoc factum, & occisio
inter-

interposita vetula impunis? Et puto, quod sic. Non ex ea ratione, ac si foemina non essent homines, de quo loqui putant l. 38. §. Qui abortionis, ibi: mulier aut homo. ff. d. pæn. Mulier enim & homo hic se non habent oppositive, sed relative; Conf. Coppen in Us. Pract. L. 1. O. 23. & Gueddeum d. V. S. ad L. 1. n. 31. seqq. Sed quod invasus jus habeat se defendendi, quod interpositio innocentis ipsi obstaculo suo auferre nequit, quamvis illo invito factum sit, Diana Tom. 8. Tract. 5. Resol. 18. n. 5. Vita enim periculum modo quocunque evitasse gaudet magno favore, ac vix ullus datur, qui tam subiro affectum deponere possit; Actum tamen hunc absque peccato non esse, quin potius debuisset mortem pati, in quo non peccasset, quam innocenti mortem inferre docet Dn. Praeses in Disp. d. Pbilantia c. 2. th. 14.

Th. IIX. Qua ratione in personis laesio juris obtineat, qua etiam absque dolo nobis vitæque nostræ obstaculo sunt, aliquot exemplis probatum dedimus: nunc de iis, qui directe & exproaresi nostrum intendunt interitum, aliquid proferendum erit. Sistit autem se primo loco Princeps, de quo quaeritur, num istum laedere justum sit, ut si innocentem armis aggrediatur, hic vero alio modo, nisi Principem enecando, vitæ suæ consulere non possit, ipsique sit integrum vitam adimere Principi? Si id quod naturaliter justum est aspicimus, dicendum foret, impune Principi resisti posse, quoniam omnes ad arcendam à se injuriam jus habent docente Grotio d. J. B. & P. L. l. c. 4. S. 4. Eteum, qui vitam suam non defendit in extrema necessitate constitutus, mortaliter peccare deducit Magnif. Dn. Struwo. in Tr. d. vindict. privat. c. 4. §. 1. Quia tamen concurrentibus duobus præceptis Juris Natura sibi invicem contrariis, uti th. 1. di-

B 3

Etum,

Sum, superius semper absorbet minus, omnino firmiter statuendum Principem nequaquam ab invaso subdito posse interfici. Principis enim salus est Reip. salus *l. 3. ff. d. Offic. Pres. Virgil.* cui privatus vitam suam præferre nequit, sed potius illam promovere sua vita & morte tenetur tam in foro Civili per *l. 3. §. ff. d. pecul.* quam in foro Conscientiæ, *Job. Valerius d. Different. utriusque fori sub voce Accusatio. n. 2.* Et si Tyranno grassanti in totius patriæ viscera opponere vim subditis non est concessum. Ergo nec uni illorum id licebit defendendæ vitæ causa, *D. Stryk. in Diss. d. Jur. homin. in seipf. c. 3. n. 13.* Media autem, quæ alias in hoc casu suppeditare solent ad hoc infortunium evitandum sunt hæc: Primo Preces; Deinde supplicationes; denique fuga; remque Deo ut periclitans committat, qui actus imperantium sibi soli peculiariter reservavit judicandos; *Carpe. ad L. Reg. c. 18. Sect. 2.* Insuper conferatur *Grot. L. 1. c. 4. §. 7. n. 4. & 6. ibique Commentat. Dn. Ziegler, Job. à Felde, & Henninges. Ludovic. Molina Tom. 4. Tr. 3. Diss. 13. Concl. 2. Diana Tom. 8. Tr. 5. Resol. 17. n. 2. p. 100. Lossius d. J. & J. L. 2. c. 9. Dubit. 8. n. 42. p. 76. Dn. Preses in Diss. d. excellentia Personæ c. 2. th. 2.*

Th. IX. Quid, si parentes non optimum, uti *l. 22. §. 3. ff. ad L. Jul. d. adult.* præsumitur, sed pessimum consilium pro liberis sumerent, eosque vellent trucidare, justene læderentur, si hi istis resisterent tandemque eis vitam eriperent? Et non parva eorum potestas est in liberos, quales ad sui conservationem urgente duro necessitati telo vendere queunt *l. 2. C. d. patrib. qui fil. suos dirtrax.* Imo olim jus vitæ ac necis ipsis competiisse in eos docet *l. ii. ff. d. liber. & posth. l. 6. C. d. patr. potest.* Ut taceam ad
eorum

eorum reverentiam & cultum semper obligatos esse liberos l. 3. §. l. 4. 5. C. d. t. Hinc adhuc hodie eos punire eosque Magistratui Parentes offerre queunt dicturo sententiam, quam ipsimet volunt d. l. 3. C. d. P. P. Verum enim vero hæc eo extendi non possunt, ut in nullius offensio- nis sibi conscium filium pater irruens juste ipsi usuram vi- tæ auferre queat, quo non juste se defendat contra patrem. Patria namque potestas non in atrocitate, sed pietate con- sistere debet l. Divus Hadrianus ff. ad L. Pompej. d. Parricid. Et pater tali modo iniquus contra filium existens, non pa- ter, sed latro est, Finckelthaus d. Jur. Sepulc. Concl. 13. lit. C. Inprimis si ad patriam delendam veniat, cui non tantum impune filius inferre potest mortem, sed insuper ob occi- sum præmio afficitur per text. notabil. l. 35 ff. d. religios. & sumib. funer.

Th. X. Inter Dominum feudi & Vasallum mutua requiritur fidelitas 2. F. 6. in fin. Hinc frangenti fidem fides frangatur eidem, Cujacius in c. pervenit 3. d. Jurejur. per text. l. 21. §. 1. ff. d. inoffic. testam. Quod ad casum deci- dendum conducit, si Dominus feudi quid in Vasallum in- nocue viventem tentaret, tunc omnino ad internecionem usque ipsum lædere jura permittunt, nec propterea feu- dum amittit Schrader. d. Feud. P. 9. c. 8. n. 55. Est enim de- fensio sui omni jure licita adeoque nullam pœnam incur- rere potest, qui ea utitur l. 3. ff. d. I. & I. Et semper in culpa positus, qui invadit, adeoque à se ipso occisus dici- tur arg. l. 52. §. 1. ad L. Aquil. Quæ quoque eo trahenda, si in praelio constituto Domino auxilium ferret Vasallus & in eum cum Domino incideret casum, quo Vasalli & Domini vita simul servari nequiret, propriam saluti Do-
mini

mini praeferre tenetur *Andreas Kobl d. Feudis P. 4. n. 21. seqq.* Vasallus etenim Domino pro re feudali tantum est obligatus, nec praesumendum est pro re tantivis pretii vitam rem inestimabilem ipsum obligare voluisse; Nam quae verisimiliter quis non fuisset promissurus, illa in generali obligatione non continentur *c. 81. d. R. J. in 6. Deinde quemadmodum Libertus Patroni salutem suam praeferre non cogitur; ita nec Vasallus, argumento à liberto ad Vasallum in jure procedente Everh. Top. Legal. l. 25. De quibus confer Kobl cit. loc. n. 24. seqq.*

Th. XI. Cum idcirco judiciorum vigor jurisque publici tutela videatur in medio constituta, ne quisquam sibi ipsi permittere valeat ultionem *l. nullus 14. C. d. Judicis & Coelicol.* nihilominus tamen à Dd. quaestio moveri solet: Si provocatus provocantem in duello interficeret, num provocatus ad evitandam homicidii poenam aliquod patrocinium in laesione juris haberet? Quanquam eam rem consuetudo fere impunem videatur promittere: quia vero pravis consuetudinibus eam annumerat *Pontifex in c. 2. X. d. Cleric. pugnant. in duell.* sequitur, ejusmodi praxin non attendendam esse, sed rejiciendam *per c. Cum venerabilis 7. X. d. Consuetud. Ungepauer ad X. d. l. d. Cl. pugn.* Unde si clericus, licet nullius mors secuta, interfuerit duello, deponendus est ex mente *Juris Can. c. 1. X. b. l. Sed cheu!* exclamat *B. Brunnemann. in jure Ecclesiast. l. 2. c. 18. §. 23.* male id apud nostros non observatur. Quoties Candidati Theologiae & Sacri Ministerii in Academiis nostris duellis intersunt, congregiuntur, qui ex Academiis ad Ecclesias vocantur. Sed haec una ex corruptelis est, quod irregulares praeficiantur Ecclesiis. Hinc tempora sequun-

sequuntur plane irregularia & mores pessimi. Haec religiosus Jctus Brunne-
 mann. Quicquid hujus sit, ad quaestio-
 nem formatam respondeo omnino affirmative, & tan-
 tummodo extraordinarie provocatum occisorem punien-
 dum ex comm. Dd. opinione statuo. Nam in provocato
 dolus & animus occidendi non praesumitur, sed defensionis
 necessitas c. 1. §. si quis hominem d. Pac. tenend. in usib.
 feud. cum iracundiae calorem comprimere difficillimum
 sit, 38. §. l. 8. ff. ad L. Jul. d. adult. inconsultusque calor dolo
 careat, l. 1. §. 5. ff. ad SC. Turpill. nec ira incensus possit ha-
 bere stateram in manu, ut possit dare ictus & vulnera ad
 mensuram, quemadmodum loquitur Baldus in l. ut vim. 3. ff.
 d. l. & l. Deinde, quia justus dolor factum relevat l. 4. C. ad
 L. Jul. d. adult. mitius puniendum erit hoc homicidium.
 Sicuti relegationem vel similem poenam saltem statuit
 Constit. Electoral. P. 4. C. 10. Coeterum erroneam irratio-
 nabilem & impiam illorum opinionem esse, qui existimant,
 duellum detrectantem pro infami habendum, & a
 consortio quoque aut mensis aut comotationibus, arces-
 sendum esse docet Dn. Praeses in Disp. d. Calore Juvenili Sect.
 5. th. 12. D. Job. Philippi in usu practico. Instit. lib. 4. eclog. 14.

Th. XII. Pudicitia implet Paradisum c. 12. c. 32. q. 1.
 & si semel amissa restitui nequit l. unic. in pr. C. d. rapt. vir-
 gin. Habet enim hoc donum se sicut sericum, quod cum
 semel in lutum cadit, nunquam perfecte abluatur, quin
 semper macula appareat Kornmann. d. Virginitat. jur. ac
 stat. c. 29. Quaritur proinde, si pudicitiae periculum a stu-
 pratore violento immineat, num ita jura in vaforem lade-
 re permittant, ut salva conscientia ab in vaforem possit interfici?
 De quo D. Hadrianus rescripsit, eum, qui stuprum sibi vel

quod
 C
 suis

suis per vim inferentem occidit, dimittendum l. 1. §. 4. ad
L. Cornel. d. Sicer. Quemadmodum enim uti Seneca l. 1.
d. Benefic. c. 11. inquit: Proxima ab his sunt, sine quibus
 possumus quidem vivere, sed ut mors potior sit tanquam
 libertas, pudicitia & mens bona; & *Molina d. I. §. I. Tom.*
4. Tr. 3. Disp. 17. n. 10. hanc rationem reddit: Virginem
 quippe exponi gravissimo periculo consentiendi in alie-
 num delictum; ita nihil vetat, quo minus pudicitia cum
 internecione alterius iuste defendi queat; vid. insuper
 l. 54. *C. d. Episcop. & Cler. l. 8. in fin. ff. Quod met. caus. Ne-
 mes. Carolin. art. 139.* ibi: zu Rettung seines Lebens art.
 140. ibi: Oder Rettung seines Leibes/ Lebens/ Add.
 art. 119. ibi: Und sich die Frau oder Jungfrau sein
 erwehret. Peccare etiam foeminam, si stuprum violentum,
 non nisi occidendo avertere possit, si non occidat,
 cum videatur in stuprum consensisse existimat. *D. Struve*
in Tr. d. Vind. privat. c. 5. n. 3.

Th. XIII. Quid læsio juris circa vitam possit, pau-
 cis illustravimus. Restat agamus de defensione famæ &
 honorum. De fama non inutilis quæstio est, an illa ar-
 mis protegenda, ut injurias evomens eam ob causam ab
 injuriato iuste lædi & interfici queat? Multa passim inve-
 niuntur, quibus internecio ob famam facta excusanda: in-
 primis quod crudelis sit, qui famam negligit *c. Non sunt*
audiendi c. 11. q. 3. quod fama hominis sit inæstimabilis *l. se*
in duabus ff. d. R. J. quod omni commodo pecuniario
 præferenda *l. Julianus ff. si quis omiff. caus. testam.* ejusque
 jactura gravior amissione oculorum, *l. 8. C. d. Decurionib.*
 Imo quod vita & fama pari passu ambulent, *l. 9. ff. de Ma-
 numiff. l. 8. §. 2. ff. Quod metus caus.* Verum hæc uti tantum-
 modo

modo studium conservandæ famæ; non autem statim potestatem alterum interficiendi innuunt; ita in primis ultimum, quod vita & fama pari passu ambulent, nihil contribuit. Quippe vita & fama comparantur invicem solummodo quoad necessitatem, non quoad modum defendendi, *Molina d. I. & I. Tom. 5. Diss. 97. n. 2.* Seu, vita civilis & fama pari passu ambulant, non naturalis, uti habet *Excellentiss. D. Becmann. in suis Lineis Moralibus c. ult. tb. 2.* Occasione quorum putamus famam armis defendendam non esse. Nam nemo cædem perpetrare potest, qui se aliter tueri potest, §. *Injuria autem Inst. ad L. Aquil.* Jam vero infamatus per remedia juris famæ restitutionem obtinet *l. 13. §. 3. ff. d. usufr. D. Struve Tr. d. vindict. privat. cit. loc.* Deinde ut relinquatur armis locus, necesse est, vim esse illatam corpori, *l. 3. ff. d. I. & I. l. 4. §. 5. in pr. ff. ad L. Aquil.* Ejusmodi autem vis injuriato non inferitur *Everb. Bronchorst. Cent. 4. Eværio Pav. ass. 82.* Et sic quoque non poterit armis repelli injuria *Harpprecht in Comm. ad Inst. §. Hac actio 12. de injur. n. 186. cum seqq.* Quod si tamen quis atrocissima verbali injuria affectus ad violentam defensionem confugeret & forte occideret injuriantem non pœna ordinaria, sed extra ordinem puniendum censent *Andr. Tiracquell. in Tr. d. Pœnis Caus. 1. n. 12. Bocer. d. Duellis l. 2. c. 8. n. 19.*

Th. XIV. Famam non defendendam esse armis diximus; an ob bona rapta jura permittant, ut raptor possit interfici, nunc videndum. In varias hic abeunt partes *Dd.* Quidam affirmativam simpliciter statuunt, uti *Grot. l. 2. c. 1. §. II.* Quidam inter rem pretiosam & necessariam rapiendam, & rem raptam à fure vel raptore vindicandam

& repetendam distinguunt, de quo vid. Carpz. Prax. Criminal. P. 1. q. 32. n. 17. Alii hanc distinctionem rejiciunt & negativam tuentur sententiam, quibus & ego facile subscribo. Omnia etenim jura, quæ permittunt vim. vi repellere & invasorem occidere, de vitæ & corporis, non autem rerum defensione loquuntur, l. 5. in pr. ibi si metu quis mortis ff. ad L. Aquil. l. 4. ibi inferendæ cædis C. ad L. Cornel. d. Sicar. c. 2. ibi. Te tuaque liberando X. d. Homicid. Ubi enim lex non loquitur, ibi nec nos loqui debemus per. N. 18. c. 5. in pr. Porro res semel amissæ interdicitis, & actionibus nonnunquam recuperari ac repeti possunt; vita vero hominis si semel amissa, nunquam. Ut proinde durum esset, idem statuere de defensione bonorum, quod de defensione vitæ hominis sancitum. Adhæc vita hominis quibuscunque rebus & pretiosissimis præferenda l. 44. in pr. ff. d. Edilit. Edict. Res namque non per se, sed hominum gratia sunt comparatæ, arg. l. 28. in f. ff. d. usur. Excipitur tamen casus, quo invasor bonorum etiam aggressor fit corporis, & me & bona mea jure defendentem invadit, cum primis si armis instructus sit raptor l. 3. §. 9. ff. d. vi & vi armat. Perez. ad C. ad L. Jul. d. sicar. n. 42. vel minas saltim effundat, l. 1. C. Quand. lic. unicuique. tunc ipsum jure interficere poterit per l. 9. ff. ad L. Cornel. d. sicar. l. 4. §. 1. l. 5. pr. ff. ad L. Aquil. Obrecht. d. N. D. c. 8. n. 25. cum seqq. Ex quibus inferunt Dd. non licere furem vel raptorem equo proprio vel tibi surrepto insidentem & cum rebus tuis aufugientem, si aliter eum assequi resque tuas recuperare nequeas, sagittæ aut bombardæ ictu prosternere, cum in fugiente voluntas inferendæ cædis non sit, sed potius fuga salutem sibi quærat, Obrecht. d. Tr. & c. n. 12. & seqq. Harp.

Harpprecht. Tr. Criminal. §. Item L. Cornelia d. Sicar. §.
Inst. d. publ. jud. n. 182.

CAVTV III.
De Læſione juris

circa

Res alienas.

SVMMARIA.

- I. Jure læduntur ſubditorum bona: ſi à Principe ipſis auferuntur. Et quidem II. Tempore belli, quando prædia & ſuburbia diruuntur, III. Tempore peſtis, cum res peſte infectæ comburuntur. IV. Res Sacræ & Eccleſiaſtica læduntur, cum ad profanos uſus adhibentur. V. Læduntur ades vicini, quando tempore incendiî deſtruuntur. VI. In caſu neceſſitatis læduntur res alienæ, quando licite furtum in iis fieri permittitur.

Th. I.

Alterius bona occupare jura nunquam permittunt, ita ut nec Princeps jus quaſitum alteri auferre poſſit
l. 4. C. d. Emancip. liber. De qua materia etiam integer exiſtat Tract. Petri Antonii de Petra de Jure quaſito per Principem non tollendo. Cum vero nonnunquam Rempubl. premat neceſſitas, quam avertere nequit, niſi Princeps hoc remedio utatur, jura, quamvis tali caſu lædant, poteſtatem hæcce auferendi Principi concedunt *Jaſon. in*

C 3

L. Bar-

L. Barbarius n. 24. seqq. ff. d. Off. Prætor. Panormitan. in c. Nostra n. 5. d. Injuriis. Si enim Singulorum egestati ac defectibus Princeps aliter consulere nequit, quam singulis eorum rebus se ingerendo, quid vetat, quo minus relictam ipsis facultatem disponendi suam faciat *D. Becmann. in Meditat. Polit. c. 21. th. 4.* Nam quemadmodum qui semel navim & mare ingressi in arbitrio ventorum sunt, nec redeunt ad terram cum volunt, & si terram maxime spectant, tetrahit aliquis æstus; sic qui semel vitam socialem, popularem ac politicam elegerunt, huic legi se submisisse censendi sunt, quod publicam utilitatem suis privatis commodis antepone, & quod inde sequitur, poscente Reip. necessitate ac utilitate res suas ei cedere atque conferre velint; nec poterunt in ejusmodi difficultatibus à Reip. discedere aut se eximere *Anton. Faber. part. 2. Rational. in l. 13. §. 1. commun. præd.* Necessitas vero non communis, quam alias opportunam appellitant, de qua & aliis necessitatum speciebus vid. *cit. D. Becmann. in Lineis Moralibus c. 9. n. 10.* sed extrema, vel irrecuperabilis, quæ aliter haberi non possit, imminet utilitas. *Id. Polit. Parallel. c. 21. th. 3.* Eo scilicet nullo tempore deveniendum, nisi cætera desint omnia, ac ne desint prudentis est Principis ante providere, *Job. Bodinus d. Rep. l. 6. c. 2.* ne publica salus schematis & prætextus causa tantum inferatur. Præclare hanc in rem *Udalricus Zasius Tom. 6. L. 2. Conf. 10. n. 10.* Scio, inquit, boni Principis potestatem ad tutelam subditorum ad justitiam adferendam esse amplissimam; coeterum ut injuria subditis fiat, illic Principis potestatem non agnosco, sed tyranni. Id enim dicimur posse, quod honeste possumus *c. fin. d. Rescript. in 6.* Nam, quæ lædunt pietatem, existi-

449

existimationem, verecundiam nostram & generaliter, quæ contra bonos mores sunt, nec facere nos posse credendum est elegant. *text. l. filius 15. ff. d. condit. institut. vid. Gail. l. 2. Obs. 56. n. 9. 10. & D. Struve in Diss. d. Facultat. utend. rebus alien. in cas. necessit. th. 7.* Atque ita peccavit Achabus Nabotho vineam eripiens, quia extra usum publicum actus iste suscipiebatur. Et contra ap. *Jul. Casarem de Bello Gallic. l. 7.* recte Vercingeterix dicitur suos Gallos iussisse publicæ utilitatis causa propria frumenta corrumpere & ædificia incendere, quo ista rei familiaris jactura perpetuum imperium libertatemque consequi possent, *vid. D. Beckmann. Polit. Parallel. c. 21. n. 8.*

Th. II. Ex qua læsione juris fluit, quod ædificia parapetasia s. operibus publicis affixa, idem prædia & suburbia, si ex his insidiæ hostiles civitati immineant, dirui atque prosterni queant. *Franzk. l. 2. Var. Resolut. 7. n. 44.* Et uti *Dn. Brunnemann. in Comment. Cod. ad L. Ædificia 14. C. d. operib. publ.* deducit, potest & Præfectus urbi s. gubernator civitatis ex præsumto vel expresso Principis consensu pro extruendo propugnaculo, pro ampliandis fossis ædificia subditorum destruere & hortos in publicos usus transferre. Quo casu putarem æquum esse, & quidem, cum demolitio facta ad conservandas res aliorum, fieret pro hoc damno damnificatis satis ab illis, qui servati sunt *arg. l. 1. 2. pr. ff. ad L. Rhod. d. Jact. Grotius d. I. B. & P. c. 14. th. 7. & Dn. Ziegler. ad eundem D. Stryke de Jur. Sens. Diss. 5. c. 2. n. 25.* Sicuti enim æquum est, dominos rerum, quarum jactu navis levata est, partem ab aliis recuperare, quorum res jactu sunt servatæ; ita qui onere civibus omnibus debito sunt onerati, merito sublevantur à reliquis, quos

in

in societatem, ut effectus fructusque, ita oneris ratio civilis ordinis vocat. Atque hæc compensatio instituenda usque ad partem, quam pro virili in publicum nomen contribuere debebat, qui totum onus sustinuit, *vid. D. Preses Diff. d. evitacion. major. mali sect. 1. th. 5. Conringius d. Finib. Imperii. c. 19.* magis in præmium, quam ex debito fieri compensationem statuit. *Conf. quoque Gail. l. 2. Obs. 56. n. 13.* qui putat, compensationem locum sibi vindicare nullum, addita ratione, quod potentior graviorque sit causa utilitatis publicæ, quam privata. Verum cum nihil aliud exinde colligatur, quam hoc: Principem ex causis utilitatis publicæ vel necessitatis jus, aut rem alterius auferre posse, ex eo autem non statim sequitur, id, quod auferitur, compensandum non esse, de quo *vid. D. Struv. in Diff. d. Facult. ut reb. al. th. 23.*

Th. III. Tempore pestis quidem omnis læsio exulare deberet, quoniam afflictis addenda afflictio non est, *l. 4. S. cum autem ff. ad L. Rhod. d. jact. l. 14. pr. ff. d. Off. Presid.* Pestis tamen non raro serpit latius totamque civitatem vel pagum inficit; hinc melius est læsione quadam in tempore occurrere, quam post vulneratam causam remedium quærere *l. unic. C. Quib. lic. unic. se vindic.* Læsiō vero hæc potissimam partem consistit in comburenda domo peste infecta cum omnibus rebus, quæ in illa domo reperiuntur, si purgari nequeant, *H. Lætherus de Censu l. 1. c. 17. n. 10. Carpz. ad L. Reg. c. 7. sect. 2.* Superioris nimirum officio incumbit, ne quis sibi mortem consciscat *l. 1. S. per tot. d. bis qui. sib. mort. consciv. & quilibet potest compelli tenere aquam pro extinguendo igne l. Nam salutem §. fin. ff. d. Offic. Pref. vigil.* Ergo multo magis

gis pro igne pestifero depellendo togi poterit, sordida bona lavare & impurgabilia comburere, quo argumento uti Ripan. *d. Peste d. remed. ad curand. pest. fol. ii. n. 51. testatur D. Praeses in Disp. d. evitat. major. mal. tb. 9. ubi notabile exemplum ex Wurffbainio d. Numer. Septenar. adducit, daß eines mahls wegen eines einigen Polster Bettes/ so man hinten an einen Ort des Hauses geworfen/ und nach Verfließung 7. Jahr wieder unvorsichtig gerühret und geschüttelt/ eine grausame Pest erreget worden.* Nihil in contrarium facit, quod nemo dominio suo sit privandus *l. si privatus 17. ff. 2. §. de quib. manumiss. nemini jus suum detrahendum, §. ult. l. d. his, qui sui vel alien. jur.* Quæ talia non attenduntur, salute Reip. quæ suprema lex est, aliud exigente, *l. quod semel 5. ff. d. decret. ab ordin. faciend. Latherus cit. loc. c. 3. n. 5.* Quærere hic solent; quid juris sit circa refusionem pretii rerum ob odorem pestilentialem combustarum? *Cum D. Strykio Tr. d. Jur. Sens. Diff. 5. c. 2. n. 26. respondeo, Res odore pestilentiali infecta, cum amplius nulli futura est usui, sed & insuper perniciose domino exitura & ultimam interneccionem inferet, nulla ratio subesse potest; qua quis pretii refusionem queat efflagitare, sed res peribit suo domino, qui fato hoc ac divinæ providentiæ imputabit; vid. Job. Franse. Ripa d. Peste c. 4. n. 15. Pegvera in Quest. Crimin. q. 8. Exemplum quod hic dissentientes allegant, si ædificia privati alicujus fuerint diruta, quod damnum hoc ex publico refarciatur parum huc quadrabit; si quidem refusio pretii tunc demum facienda, quando res utiles auferuntur dominis, non quando nullius usus, sed potius mortem conciliant; vid. D. Stryk. cit. loc. n. 25.*

D

Th. IV.

Th. IV. Res sacras semper in suo usu manere non putandum est: namque à læsione, quæ jure fit, interdum immunes esse nequeunt: & quanquam juxta *c. 3. in fin. X. d. rer. permut.* eæ potius comburendæ sint, quam ad laicorum manus perveniant; nihilo secius tamen nullis aliis suppetentibus remediis ad profanos transferuntur usus, imprimis cum ii qui pro aris & focis pugnarunt, inque ditam captivitatem ducti, redimendi sunt *l. 21. C. d. S. S. Eccles.* Vasis enim quibuscunque præferendæ sunt animæ hominum *Brummemann. in Memorial. LL. Cod. q. 5.* Quapropter non male Ambrosius Arrianis indignantibus, quod aureos calices ad redimendos captivos distraxisset, respondit: Animas captivorum, quæ redimerentur, Deo esse gratiores, quam aurea vasa & reliqua templorum ornamenta, *Ambros. l. 2. Offic. c. 28.* Verba huc spectant *Recess. Imper. d. an. 1542. & 1544. S. Über die Kirchen ibi: Die Kirchen Kleinodien und Gezierde sollen zu einem Schatz der Christenheit / wo man das zu einer eilenden Hülffe bedürffen würde / gespahret und behalten werden.* In casu itidem aris alieni hæ res sacræ læsionem patiuntur. Si enim omnia alia deficiunt remedia, Ecclesia ad concursum provocet necesse est. *Brunnerus d. Cession. honor. Quest. principal. 4. q. 2. n. 1.* bonisque cedat *N. 120. c. 6. Auth. Præterea C. d. S. S. Eccles.* Licet vasa, ne vindicationi eorum locus sit, prius conflari soleant, *Tholosanus in Syntagm. L. 25. §. 7. n. 4. Magnif. D. Stryke in prælection. publ. ad Brunnem. Process. d. Concurf. Creditor. ad c. 1. §. 5. verb. Ecclesia.* Alias alienandi causas v. g. insignem utilitatem, incommoditatem ex *Gwilhelm. Redoani Tr. d. Rebus Ecclesia non alienand. refert. Brunnem. in Jur. Ecclesi-*

Ecclesiast. l. 2. c. 2. §. 6. ibique Dn. Stryke. Iisdem necessitatibus regulis includuntur quoque ædes sacra, quæ aliis usibus applicantur tempore belli ex. gr. si ex templo fortalium exstruendum. Publicam enim necessitatem Ecclesias opprimere non est absurdum. Hinc *Martin. Magerus d. Advocatia armata c. 10. n. 606. & seqq.* recte probat, in casu necessitatis homines in Ecclesia convenire posse, & ab hostibus se defendere, quocumque modo velint. Id quod & *Consil. 9. n. 266. Consilior. Argentoratens. vol. I. rusticis concessum*, tempore hostilium excursionum se recipere in Ecclesias, & ibi se defendere. De alienatione rerum Ecclesiasticarum eadem ferme tenenda, quæ de sacris profanandis diximus. *Conf. late D. Stryke. in Tr. d. Cautel. Contract. Sect. 1. c. 3. §. 11.* Pertinet huc illa læsio, qua jure permittente bona Ecclesiastica secularisantur. Quæ læsio omnino justa erit, cum faciat ad ararii publici sublevationem & conservandam Remp. sartam tectamque, maxime quoniam bona Ecclesiastica ratione usus tantum sunt talia, in se manent res seculares; sunt enim de hoc mundo. Igitur respectum hunc, ut puta tantum extrinsecum facile exuunt, idque eo magis, quia bona Ecclesiastica partem Reip. constituunt, cui in omnes sui partes id licebit, quod conveniens esse judicaverit: *vid. D. Becmann. in Polit. Meditat. c. 17. §. 14.* Nihil movet brocardicum juris Canon. Quod semel Deo dicatum, ad alios usus transferri nequit. Regula namque hæc non tam juris moralis est, quam positivi & Ecclesiastici, quod mutari iterum & tolli potest, requirente hoc utilitate Reip. *vid. Dn. Maurii Disp. d. Secularisatione c. 4. que habetur in vol. Fritschian. jur. publ. p. 3. Ex. 8.*

Th. V. Vicini ædes, utpote res alienas, jus permit-
tit lædere tempore incendiū l. 3. §. 7. ff. d. incend. ruin. naufrag.
ubi hujus arçendi causa vicino potestas concessa vicini æ-
des intercidendi & demoliendi, nulla inde in eum exur-
gente L. Aquilia actione, etiã si ignis ad ipsum non per-
venisset per text. singular. in l. si quis fumo §. quod dicitur ff.
ad L. Aquil. Etenim qui suam utilitatem procurat, is non
presumitur in dolo esse, nec habere animum nocendi, et-
si noceat. *Alberic. Gentilis l. 3. d. jur. belli c. 21.* Justus autem
metus oportet adsit, qui ex eo colligitur, si non illam, quæ
diruitur, domum ignis attigerit, sed & si ad illam proxime
accesserit, & adeo gliscat, ut dubium nemini, quin ad il-
lam quoque perventurus sit; tunc quippe metus iste ju-
stam causam demoliendi ædes suppeditat, nihil enim dista-
re videtur, quod parum distat, *Martin. Bonacin. Tom. 2. Tr.
d. LL. Dissp. 3. q. 4. punct. 16. propos. 2. n. 1.* Damnum ergo
hoc impune erit factum. Non enim pœnam meretur,
quod lege permittente fit, l. 4. ff. ad. L. Jul. d. adult. atque
res perit eum in modum suo domino l. 9. ff. d. pignorat.
action. Ob æquitatem autem ab illis, quorum ædificia sal-
va permanserunt, damnum restituendum: Tale enim
commune esse debet pro communi utilitate acceptum.
Bald. Conf. 491. vid. D. Struve d. Edific. privat. n. 69.

Th. VI. Vitam nemo jure proprio, sed à Deo qui-
libet habet; Incumbit igitur hanc omnibus tueri modis,
eamque nequicquam perdere. Semper enim de mediis
vivendi sollicitus quis esse debet. Quibus non aliter im-
petrandis, nisi auferendo cibaria vel edulia, jure permit-
tente, eoque sic lædente in fame affigentissima aliena sua
facere licet. Sicuti enim contra quemvis hostem; ita
&

& contra famem tanquam naturæ destructorem & passionem crudelissimam præsidia paranda *l. 3. d. 1. § 1. & ibi Dd. Bernhard. Zieritzius in not. ad Carol. V. Constit. Crim. art. 166.* Et id eo magis, quia contingente ejusmodi necessitate jus pristinum utendi rebus reviviscit, ac si singularis rerum adprehensio non esset facta. Fictione scilicet quadam talia bona non videntur habere dominum, sed communia sunt: *D. Struve in diff. d. Facultat. reb. alien. utend. th. 3.* Verum tentanda sunt omnia, priusquam hoc medium quis arripiat; Adeundus est Magistratus ejusque officium implorandum, aut dominus ad communicandum precibus perducendus est. Requiritur & hoc, ne dominus sit in eadem necessitate; Sic enim citra animadversionem legum, quod reliquum inopia fecit, non abstulerit *arg. l. Præses C. d. serv. & aq. Zaf. ad ff. d. furt. n. 16.* nam quia semper melior conditio possidentis, remedio illo ultimo non utendum *Hug. Grotius d. I. B. § P. l. 2. c. 2. § 9.* Animus restituendi pariter adsit, si ad pinguiorem fortunam venerit, quia non tam accepit rem communem, quam communicandam, nec dominus rei adstrictus est donare, suo enim officio satisfecit per mutuum providendo alterius inopiæ *Clarus §. Furtum. n. 25.* Quibus omnis simpliciter omnis poena delicto huic culposo abjudicari nequit, cum nec minima culpa in delictis poenæ omnino expers esse debeat *Harpprecht. ad §. furt. 2. t. d. obligat. qua ex delict. nasc. n. 20.* Licet rusticitas, imperitia & minus cauta circumspectio delinquentis veniæ aliquid mereatur *Goffred. in Summa Rubr. d. Furt. n. 9.* Huc pertinet præjudicium impunitatem ejusmodi facti confirmans, quod habet *Carpz. in Prax. Criminal. P. 2. q. 83. n. 50. se-*

D 3

quen-

quentis tenoris: Haben die Gefangene in Güte be-
 fandt und gestanden/ daß sie durchs Stroh Dach ge-
 schnitten / und demselben 10. Brodt / und etliche an-
 dere Sachen/ so die Berichte auf 4. fl. 17. gr. taxiret/
 entwendet / dagegen aber eingewendet / daß sie die
 grosse Hungers Noth / welche sie und ihre 3. kleine
 unerzogene Kinder gelitten / darzu gebracht: denn
 sie an zween Tagen keinen Bissen Brodt gehabt.
 So haben sie ihr Verbrechen durch das allbereit er-
 littene Gefängnis zur Gnüge gebüffet / und werden
 hinwieder billich erlediget. *V. N. W. Edulia proximo*
166. Stehlen in rechter Hungers Noth / quod saltem
de fame, non siti loquatur, partim quod aqua satis quis
queat vitæ suæ consulere. Verum uti rubrica hæc non
excludit potulenta, quippe quæ utique & ad conservatio-
nem hominis pertinent, ita in altero potest dari casus, ubi
quis ægrotat & aquæ usum abhorret, sic enim in tali mi-
seria constitutus vinum, cerevisiam aut aliud quid rapere
poterit D. Præses in Diss. d. Philaut. c. 2. th. 5. Ad vestes
quoque hoc furtum extendunt, si diurno & insolenti
frigore cum uxore & liberis vexaretur, illudque aliter ef-
fugere non posset c. si quis X. d. Furt. Imo generaliter fe-
re obtinet, furtum in necessitate & in aliis rebus perpetra-
ri impune; Si enim res alienas quis surripit, & ex illarum
distractioe sibi panem comparavit, nihil aliud quam res
edibiles surripuisse censendus est. Vid. Berlich. P. 5. Concl.
44. n. 42. Ægid. Bossius in Practic. Criminal. l. d. furt. n. 52.
Dambouder, in Prax. Rev. Criminal. c. 110. n. 37.

CAPVT

CAPVT IV.

De læsione juris, quæ est in rebus
alienis, quando nostris accedunt.

SVMMARIA.

- I. In accessionibus jus lædit. II. Ut pote in alluvione. III. Alveo novo, IV. Inundatione, V. Specificatione, VI. Accessione artificiali. VII. Inedificatione. VIII. Implantatione. IX. Satione X. Scriptura. XI. Pictura.

Th. I.

Alter læditur, quando res ejus meæ accedit, & jure ita disponente mea fit, siue id eveniat modo naturali, siue artificiali, nil interest. Quos modos breviter perlustrabimus.

Th. II. Est læsio respectu alterius in *Alluvione*, qua ex alieno agro paulatim quid nostro adjicitur, nobis non intelligentibus quantum quoque tempore adjectum sit *l. adeo §. præterea ff. d. acquir. rer. domin.* Ut autem læsio hæc proderet, necessum aut præcesserit negligentia damnum passi *Brummemann. in Exercitat. Justinian. Ex. 6. ad §. 20.* Namque publicæ rei interest, ne domini res suas negligenter habeant, nominatim vero, ut ripas bene muniant *D. Eyben. Observat. Theoret. præct. ad Instit. Disqu. 6. Obs. 7. n. 12.* Idcirco damnum hoc propriæ incuriæ homines acceptum ferant, qui contra impetum fluminis non fatis ripas muniunt *Gryphand. d. Insul. c. 18. n. II.* Deinde quædam

quædam adsit necessitas, qua res ad priorem redire nequeat dominum, *Brummemaam. d. l.* Scilicet tunc quando nos latet, quo tempore singulæ terræ particulæ nostro fundo adjectæ fuerint, & unde incrementum venerit, §. 20. *l. d. R. D.* Admodum namque congruum est rationi naturali, cujus tali casu est totum illius, etiam pars sit, quæ effluit & accessorium sequatur suum principale *l. 19. §. 15. ff. d. aur. & arg. legat.* hocque poterit, quod damno vicini adjectum, bono jure etiam in foro conscientiæ, à nobis retineri *arg. c. quo jure D. 8.* Quia Evangelium non tollit Politias *D. Abasv. Fritsch. in Addit. ad Baptist. Aym. Tr. d. Alluvion.* Quod si agri certis circumscripti limitibus, palam est, adjectum non cedere agro, sed manere in publico, constat enim sic quantus cujusque ager fuerit, *l. in agris 16. ff. b. t.* nec accessionis jus hic locum habet, cum crustam (partem terræ) meo prædio vis fluminis attulit §. 21. *ff. d. R. D.* Manet etenim separata, nec mutatur pristinæ rei spatium, quia insensibiliter fundo non coheret, ut quia sensu & re ipsa discerni potest, *Pomeresch. ad §. 21. Inst. b. t.* Si vero longo tempore illa pars terræ unita sit fundo meo, aut arbores, quas secum traxit, in meum fundum radices egerint, læsio juris incipit, & videntur arbores ex eo tempore meo fundo acquisitæ *l. 7. §. 2. d. A. R. D.* & crusta coalitione ista mea facta *l. 9. §. 2. ff. d. damn. infect.* Siquidem id, quod solo meo coheret, & succum & alimenta exinde habet, meum est: Vid. *D. Tabor. in Racemat. Crim. ad t. ff. arbor. furt. c. f. n. 26. 27.* Actio tamen utilis in rem, qua scilicet non ipsa res, sed æstimatio ejus petitur, institui poterit *Dn. Struve in Lit. C. Ex. 41. th. 27.*

Th. III.

457

33.

Th. III. Stricto jure non minimum læditur quis, quando in alicujus agro flumen constituit alveum novum, & postmodum flumine ad priorem alveum reverso, iste ad dominum pristinum non redit, sed illorum fit, qui prope ripam ejus prædia possident *l. 7. ff. d. d. A. R. D.* Definit namque ager esse ob formam, quæ in alveum mutata est. Sed vix est, ut id obtineat, addit Cajus *d. l. 7. §. 5.* Quanquam hic non omnis exulet læsio, si quidem si paulatim flumen recesserit, vicinis jus alluvionis competit, quia per insensibiles particulas iis alveus accrescit, *Conf. D. Struve S. I. C. Ex. 41. th. 22.*

Th. IV. Inundatione modica jus neminem de possessione dejicit *l. 30. §. 3. ff. d. Acquir. l. amitt. possess. v. g.* si vel ager adhuc conspiciatur, ex parte colatur, aut si pedibus calcari queat *Imola in l. 3. §. Nerva ff. d. t.* Et si brevi tempore recedit, ille non læditur, cujus ager inundatus fuit. Hinc etiam est, quod talis inundatio præscriptionem non interrumpat, quia passim injure brevioris temporis non habetur ratio *l. 22. ff. d. acquir. vel amitt. poss. Brunnem. in Ex. Justin. Ex. 6. ad §. 24.* Si vero diutina, & quæ fundum interpolet, existat inundatio, tum naturaliter tum civiliter à jure læsum depessionatumque dicit *Aymus d. Alluvionib. l. 2. c. 22.* ita ut præscriptio interrumpatur *Frisch. in Addit. ad Aym. d. l. verb. sed etiam civilis.* Piscatione autem, quoniam repugnat naturæ & consuetudini prædii, cujus alii sunt fructus, quam piscium, non retineri potest possessio, *l. si ager ff. quib. mod. ususfr. amitt.*

Th. V. In industriali accessione non minima conspicitur læsio. Ad eam vero spectat Specificatio, quando quis bona fide & nomine proprio partim ex sua, partim

E ex

ex aliena materia novam conficit speciem *l. 7. §. 7. ff. d. A. R. D. §. 25. I. eod.* Quæ nova species, quia res alium exitum naturaliter reperire non poterat, communionem inducere videtur pro rata, *Grotius d. I. B. & P. l. 2. c. 8. tb. 19. n. 2.* Atque communio hæc commode subsistere nequit, ideo ratiocinatione humana uni potius tota res adjudicatur *D. Struv. Ex. 41. tb. 38.* Hoc autem ut procedat, requiritur, ut ad pristinam materiam reduci nequeat species v. g. si ex suis & alienis medicamentis collyrium; ex sua & aliena lana vestimentum factum *Zasius ad ff. n. 44. d. A. R. D.* Sic enim cum forma det esse rei, & is, qui fecit rem, formam addiderit *l. 3. §. genera ff. d. acquir. vel amittend. possess. merito ei, utpote specificanti, rei dominium adjudicandum l. Julianus 9. §. sed si 3. ff. ad exhibend. vid. Coppen. in Us. Pract. Obs. 74. n. 4. l. 1.* Actio tamen in factum contra sacrificantem institui potest *l. 23. §. 5. ff. d. R. V.*

Th. VI. Res extinctæ vindicari nequeunt *l. 6. ff. d. R. V.* Et hinc si alter alienam purpuram vestimento suo intexuerit, licet purpura pretiosior, non attenta læsione, manet illius, ad quem vestimentum spectat *§. 26. I. d. R. D.* quia vi quadam accessorium suum principale sequitur, nec hic consideratur quale pretiosum accesserit, sed quid cuiusvis rei ornandæ gratia adhibeatur, *l. 19. §. 13. ff. d. aur. & arg. legat.* Nimium autem ne lædatur dominus rei accessoriæ, datur ipsi contra mala fide jungentem actio furti & conditio furtiva *d. §. 26.* contra bona fide jungentem vero actio in factum *l. 23. §. 5. d. R. V.*

Th. VII. Et quando quis ex aliena materia in suo ædificat, læsio oritur, cum inædificatum cedat solo juxta regulam: Omne quod solo inædificatur, solo cedit. Atque

que hoc potissimum ob commune bonum: Nam quia per leges XII. Tabb. prohibitum est eximere tignum, ne ædes hoc velamine diruantur civitatisque aspectus deformetur, potius lædendum censerunt materiæ dominum, quam ipsi rei vindicationem permittere *l. 20. §. 10. ff. d. oper. nov. nunciat.* Ac quanquam ædificator paratus sit solvere tignum & restituere, non tamen ob enascens inde publicum incommodum id præstare valebit *l. 6. ff. ad exhibend. Hillig. ad Donell. l. 4. c. 33. lit. C.* Aliud esset forte si magistratui caveret, se ædes in continenti refecturum *Dn. Stryk. in annotat. ad Instit. d. R. D. ad §. 29. verb. ædificia rescindi.* Quoniam vero summa esset iniquitas alterius tigno detescere *l. 14. ff. d. condiet. indebit.* Dominus materiæ contra b. f. jungentem actionem de tigno juncto, ut duplum pro eo præstetur, intentare potest: Quæ actio æque contra m. f. jungentem datur, ut tamen in hoc differat ab ea, quod diruto ædificio, licet dominus materiæ duplum sit consecutus, detur actio ad exhibendum & rei vindicatio *Brunnem. Ex. Justin. 6. ad §. 29. t. d. R. D.*

Th. VIII. Plantans in fundo alieno læditur, quippe quamprimum radices egit planta, domini fundi est *§. 31. I. d. R. D.* Et hoc ex eo, quod jus plantantem faciat excidere dominio; quia enim solo aluntur plantæ, justum est, ut ad dominum soli spectent *l. 7. ff. arbor. furt. c. f.* Eapropter etiam arbor premens terram vicini, si in eam egerit radices, vicini erit, *l. 7. §. fin. ff. d. A. R. D.* & prope confinium posita, erit communis *l. 1. pr. h. t.* Jure Saxon. ramos ex arbore vicini in meum fundum dependentes succidere vel fructus ex illis colligere licet *Sandrecht l. 2. art. 52.*

Th. IX. Qui in alieno serit citius læditur, quam qui

in eo plantat. Hoc enim casu tantummodo postquam radices egerunt planta; illo vero casu, quamprimum semina fuerint injecta *l. 14. ff. d. Donat. Hilliger in Donell. l. 4. c. 34. lit. a.* Attenditur namque magis jus corporis seu fundi in percipiendis frugibus, ex quo percipiuntur, quam jus seminis, ex quo oriuntur *l. 28. d. usur.*

Th. X. Scribens carmen, historiam vel orationem etiam aureis litteris læditur, si in aliena charta exaraverit *§. 32. l. d. R. D.* Quemadmodum enim ædificium semper solo cedit, ita quoque litteræ membranæ chartisque instar soli se habentibus *l. 9. ff. d. A. R. D. l. 23. §. 3. ff. eod.* Possens vero chartam impensas scripturæ solvere tenetur *d. §. 32.* Licet Interpp. comm. statuant Scripturæ hodiernis moribus chartam cedere *Schütz. in Synops. Institut. Imperial. t. d. R. D. Litt. LL.*

Th. XI. Pictor bona fide pingens in aliena tabula dominium hujus non perdit, idque ob dignitatem & præstantiam artis pictoriæ, quam Romani semper magnificerunt *Pomeresch. ad Institut. §. 34. d. rer. div.* Et quanquam uti litteræ cedunt chartæ, ita quoque pictura tabulæ cedere deberet: quia vero litteræ in se spectatæ etiam si ingeniosissimum contineant, non ad illud artificium accedunt, ad quod pictura, singulare quid præ iis picturæ indulserunt conditores juris *Dn. Struv. Ex. 41. th. 51.* Hinc exceptione pictor se tueri potest conventus, ut tabulam tradat *l. 26. §. ult. ff. d. A. R. D.* Inconueniens vero non est, si læso pro tabula satisfiat *D. Struv. d. l.*

CAPVT V.
De Læsione Juris

circa ereptionem domini,

quod aliorum est, & per præscri-
ptionem nostrum fit.

SVMMARIA.

- I. *Jus per præscriptionem ledens non injussum esse exhibetur addita refutatione argumentorum, que contra illud proferuntur.* II. *Et hoc confirmatur.* III. *An in conscientia tutus, qui hoc jure ledente utitur.* IV. *Tanguntur requisita juris præscribentis.*

Th. I.

EX Præscriptionis jure non levis progerminat læsio. Ob hanc enim res & jura alterius intra certum temporis lapsum tertio cuidam adjudicantur. Iniqua hæc satis videtur, cum quilibet sit rei suæ moderator & arbiter, nec res nostra sine factio nostro ad alium transferenda *l. id quod ii. ff. d. R. J.* Et læsio magis quam enormissima est, cum alterius jactura locupletari *c. Locupletari d. R. J. in 6. §. l. 14. ff. d. condit. indeb.* Accedit, quod impium præsidium etiam ab ipso Imperatore N. 9. pr. vocetur præscriptio. Imo ex regula Salvatoris: *Omnia quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis, omnem cessare debere læsionem, facile constat.* Verum

E 3

enim

etiam vero ad apparentis hujus juris lationem justam eliciendam non magnopere laborandum est. Itaque nostrum quidem sine facto nostro ad alium transire nequit; quia tamen aliud factum verum, aliud praesumptum, & qui rem suam paritur usucapi, semper alienare praesumitur *l. 28. ff. d. V. S.* ideo cujusdam injustitiae non statim accusanda est haec laesio. Deinde licet haec juris praescribentis laesio cum alterius injuria facta videatur esse magis quam enormissima; quoniam tamen damnum, quod quis sua culpa sentit, non sentire praesumitur *l. 203. ff. d. R. J.* bonoque publico satis compensatur, evanesceat hujus juris laedentis iniquitas. Porro contra praescriptionem nihil obtinet effectum ipsius Imperatoris; quippe absolute & simpliciter intelligendum non est; sequeretur enim, Jus Civile fovere impia praesidia, quod absurdum est *arg. l. 15. §. 1. ff. d. condit. instit. l. 3. §. 2. C. d. bis q. ad Eccles. conf.* Sed respective scilicet secundum quid, quatenus adversus Ecclesiam Romanam iniqui homines ea abutuntur, *D. Beyerus in Justiniano Controverso Ex. 7. th. 1.* Nec demum regula illa: Omnia quaecunque &c. praescriptioni laedenti adversatur, quamvis teste *Hugone de Roy in eleg. libell. d. eo quod justum est l. 3. t. 5. §. 8.* hanc urgentes mysterium ipsi inesse, & si cuiquam antehac in mentem venisset, nihil unquam pro usucapione sustinuisse, asserant. Ea namque & hic commode citra iniquitatem praescriptionis applicari poterit. Usucapionem enim quilibet, dum in societate civili vivit, quia intendit conservare constitutam inter homines societatem, expetit. Jam vero cum illam intendam, vel intendere debeam, quae in jure paria sunt, contra alterum praescribere queo, quoniam id volo, ut & mihi contingat; *vid. Roy d. l. n. 9.*

Th. II.

4570

Th. II. Quapropter is, cui bona sua praescriptione auferuntur, iuste laeditur. Sicuti enim Cajus in l. i. ff. d. Usucap. differit: bono publico usucapionem introductam esse, ne quarundam rerum diu, & fere semper incerta essent dominia, cum sufficiat dominis ad inquirendas res suas statui temporis spatium: ita cum quicquid ob bonum publicum ac commune hominum introductum perpetuam iusti causam habeat ac naturalem *Azor. Instit. Moral. P. 3. l. 1. c. 16.* à recta ratione haec juris praescribentis laesio non recedit. Dominia enim rerum incerta esse nomen est Reip. pr. I. de Usucap. quia tali ratione induceretur terminorum confusio, quam nihil magis Juri divino rectaeque rationi contrariatur. Cui sic non aliter occurrì potest, quam hac juris laesione, absque qua nullus mortalium de dominio ejus, quod possidet, certus esse posset docente *Hugone de Roy d. lib. 3. t. 3. S. 2.* Deinde bonum publicum juvat fontes semper poena prosequi *arg. l. 13. ff. d. off. praesid. &* ideo rerum suarum incuriosus, qui has patitur usucapi, male mereri dicitur publice, eamque ob causam, ut exemplo aliis sit ad deterrenda maleficia egestate laborare debet *l. 31. ff. deposit.* Hinc inde est, quod praescriptio non Juri tantum Civili; verum etiam Naturali, Gentium & Divino cognita sit. Juri Natur. quidem ex hac ratione, quia humanae societati subditi sunt homines ideo, ut perpetuo & constanter utilitati bonoque communi subveniant. Juri G. quia usu & necessitate exigente comparatis inter se rebus excogitatum est hoc inventum. Si enim non admitteretur, maximum futurum incommodum, ut controversia de regnis regnorumque finibus nullo unquam tempore extinguerentur *Grotius d. J.*

d. J. B. & P. l. 2. c. 4. th. 1. Juri Divin. siquidem cum Ammonitae adversus Israelitas moverent bellum ad repetendas veteres sedes, Iephtha Israelitarum Judex ac Dux praescriptione 300. annorum conabatur eos repellere, quam tamen Rex Ammonitarum non admittebat. Idcirco imploratus est Judex Opt. Max. qui negligentiam Ammonitarum punit, eoque Israelitas in possessionis causa confirmavit; vid. plurib. *d. Roy d. l. 3. t. 4. §. 10.*

Th. III. Qui jure per praescriptionem laedente obtinuit dominium alienarum rerum, & postea ipsi harum scientia superveniat, eritne praescriptionis vis tanta, ut etiam si non restituerit, securus in conscientia esse queat? Quia res non amplius alienae, sed propriae juris auctoritate factae sunt *Panormitan. in c. Vigilanti. 6. d. Praescript. nemoque jure suo utens vim facere videtur, l. 155. §. 1. ff. d. R. J.* colligere haud difficulter est, hoc jure praescriptionis utentem nequaquam contrahere cauteriatam conscientiam. Cui proximum est, quod forum conscientiae sit forum securitatis; qui vero munitus est tempore, in eo foro quoque securitatem habere tradit *Gilken. d. Praescript. P. I. c. 1. n. 27.* Stabilis etiam quam maxime, quod lex justa in foro poli obliget; jus autem laedens inducensque praescriptionem justam esse vel exinde constare potest, quia maxime prohibet, ne rerum dominia incerta & lites immortales existant. Ex quo hoc absurdum nasceretur, si verum esset, minime tutum censei praescribentem in conscientia & aliter in foro fori, quam in foro soli pronunciarum, quod comperta rei veritate judex interioris fori & judex exterior contraria pronunciarum possent, & quidem utrumque juste. Judex enim uterque tenetur jus suum uni-

41.

unicuique tribuere ac iustitiam in pronunciando amplecti, ut iudicium æquum sit; de qua materia consule *Bal- bum d. Præscription. P. 3. 9. 9.*

Th. IV. Perlustranda quoque forent requisita, quibus jus lædens in præscribendis rebus utitur, quæque alias in vulgato hoc continentur versiculo:

Non usucapies, nisi sint tibi talia quinque:

Bona fides, justus titulus, res non vitiosa,

Ut res tradatur, possessio continuetur.

Ast dum ea satis sunt obvia, nullumque juris syntagma in iis deficiat, actum agere nolo.

CAPVT VI. & ULTIMUM.

De Læsione Juris

circa

CONTRACTVS.

SVMMARIA.

- I. *Licita est læsio in contractibus, tam que à contrahentibus quam que ab ipso jure fit.*
 - II. *Læsio juris est in mutuo.*
 - III. *Usuris.*
 - IV. *Commodato.*
 - V. *Deposito.*
 - VI. *Pignore.*
 - VII. *Stipulatione.*
 - VIII. *Chirographo.*
 - IX. *Emptione Venditione.*
 - X. *Locatione Conductione.*
 - XI. *Societate.*
 - XII. *Mandato.*
- Remissive tractantur materia hujus reliqua.*

Th. I.

SOlenne est, in contractibus licitum esse se invicem naturaliter circumvenire *l. 16. §. 4. ff. d. minor. & idcirco esse*

F

esse perinde, si nonnunquam in contractibus deficiat æqualitas. Verum uti prius non de dolosa circumventionone, sed de industria quadam negotiativa accipiendum *l. 8. C. locat.* ita & æqualitatis in contractibus rationem habendam esse, nisi alter velit, ut ex inæqualitate minus habenti jus oriatur, docet *Guilielm. Grot. d. Princip. Jur. Natur. c. 8. n. 9.* Hisce tamen parum consideratis, jus ipsum interdum inæqualitatem introducit, dum vel ex eventu alterum lædit, vel ex ratione singulari, ne contractus teneat aliquid statuit. Quod paulo enucleatius in quovis contractu ostendendum erit. Et hac vice tantum nominatos, missis innominatis & quasi contractibus, percurremus. Hi vero quadruplices sunt, nempe Reales, Verbales, Litterales & Consensuales, de quibus in sequenti.

Th. II. Inter Reales primum sibi vindicat locum Mutuum, quod in eadem bonitate, qua datum, est restituendum *l. 3. ff. d. R. C.* Non enim tollitur obligatio, nisi id, quod deberur, solvatur *§. 1. I. quib. mod. toll. oblig.* & videtur esse intentio contrahentium, ut rem eandem, non aliam restituat debitor; atque cum in modum creditor ad rem aliam accipiendam non cogendus est *l. 19. §. 3. ff. locat.* Interea tamen haud raro creditor huic pro se introducto favori renunciare tenetur contra *l. pen. C. d. pact.* idque ex jure, quod ob inopiam debitoris aliud statuit, creditoremque potius aliquo modo lædit, ne in totum tantem privetur suo credito. Nimirum necessitati parendum est, & stultum erit exigere, quod fieri non possit *Gail. l. 2. Obs. 73. n. 6.* Hinc videre licet ex LL. XII. Tab. quod creditorem maxime adjutum voluerint illæ leges, si debitori solvendum erat, nec illud in manu sua existeret. Nempè

459

Nempe non tantum manibus injectis ipsum in Jus ducere, & si non satisfactum, domum reducere, nervo & compedibus vincire, venum exponere & postea tertiis nundinis etiam ultimo supplicio afficere vel etiam in partes secare debitorem creditores poterant *A. Gellius Noct. Att. L. 20. c. 1. D. Praes in disp. d. exceptione impossibil. ex afflict. orta c. 5. ib. 2.* Hujus liberi & familiae ipsis quoque addicebantur *Mevius ad Jus Lubecens. L. 1. art. 1. §. 3. n. 1.* Et adhuc hodie umbram hujus quondam Jure Saxonico, quo quis Creditori cum sua familia addicitur, observare licet, de quo vide *Philippi Us. Pract. L. 1. Eclog. 35.* Huic severitati occurrebant Leges Civiles & Constitutiones Electorales *l. 1. C. qui bon. ced. possunt §. P. 2. C. 22.* æs alienum non solventem ad carcerem tantum publicum condemnantes. Quod in casu durissima paupertatis obtinet. Sed ubi quis speciem mutuo acceptam restituere teneretur, ea vero amplius haberi non posset, æstimationis præstatione liberatur à debito *l. qui restituere 68. ff. d. R. V. quamvis & extra hunc casum pro auri certo pondere dato, pecunia numerata solvi queat, l. 9. ff. d. aur. §. arg. legat.* Sicuti & hoc in consuetudinem abiit, ut pro aureis taleris mutuo datis moneta alia solvi possit, ita tamen, ne creditor ultra 25. taleros minutæ pecuniæ accipere teneatur *Brunnem. in Exercit. Justin. Ex. 17. ad L. 3. §. 15. n. 13. seqq.* Ubi vero nummis debitor non est instructus, nec adeo facile rerum suarum emtorem invenit, creditor in solum accipere bona debitoris tenetur, sive mobilia sive immobilia fuerint *N. 4. c. 3.* daturque creditori potestas optimum eligendi æstimatione antea facta per judicem *Auth. Hoc nisi debitor C. d. solut.* Quia enim pro pecunia rem aliam accipere

ipsi lex imponit, in ejus favorem hoc vicissim sancitum esse constat ex *l. 30. pr. ff. d. Jurejur. Matth. Colerus de Pro-cess. Execut. p. 4. c. 9. D. Preses in Dissert. d. Exceptione Impossibilitatis ex afflictione orta c. 3. th. 6.*

Th. III. Accedunt quandoque usurae. In hisce permittitur inaequalitas ratione fortis data, idque maxime in constitutione & imprimis in terris Saxonis conceduntur ita, ut si centum dotis loco sunt data, dotalium in ducentis constituatur. Cujus intuitu viduae quotannis reditus nomine 10. solvuntur *Carpz. p. 2. c. 42. d. 2.* Harum duplicatarum usurarum justitia iniquitatem sapere videtur; ob Leges Imperiales, quae ultra quinceunces usuras non permittunt; sed cum illa in odium foeneratorum constituta sint, quo fraudibus eorum obvietur, ad hasce duplicatas minime pertrahenda erunt; siquidem facili negotio ladi poterit mulier, quando ea 1000. florenos in dotem attulisset, & hoc ipso anno, quo post obitum mariti fructus ex dotalio vix lucrari coepisset, decederet; Dote enim mille florenorum orbaretur, quia dotalium dotem penitus absorbet, eoque semel constituto & à vidua agnito ulterius illam reperere nequit *Carpz. Diss. d. Jur. feminar. singul. D. 5. Pos. 8. n. 22. & 23.* Et vicissim contingere potest, ut marito diu superstes uxor maneat. Quapropter quia ex futuro eventu & lucrum & lasio dependet, damnum inde emergens non attenditur *Berlich. P. 2. Concl. 50. n. 76.*

Th. IV. Commodanti officium suum damnosum esse cum aequitate pugnat *l. 5. §. 13. ff. d. his q. ut indig.* Praeterea etiam res commodata exactissimam curam commodatarii desiderat *l. 18. pr. ff. commodat. furtique tenetur,*
qui

qui re commodata aliter, quam conventum est, utitur: Si nempe equo commodato ut vadere ad villam, ille uteretur ad bellum §. placuit. *J. d. obligat. qua ex delict. nasc.* Nihilominus tamen jura lationem permittunt, ut res commodantis etiam extra commodati usum in aliis negotiis usurpari possit. Quod fit in eo, si probabiliter commodans fuisset consensurus *d. §. 7.* Consensum vero eliciunt ex hoc, si commodatario singularis amicitia vel familiaritas cum domino rei intercedat, vel si sint consanguinei, commodator homo liberalis &c. *Brunnem. in Ex. Justin. Ex. 23, ad L. 4. t. 2. §. 7.* Aut in eam labatur necessitatem commodatarius, ut equo commodato ad longius iter & longiori tempore, quam conventum fuerat, utatur *l. verum est ff. d. furt.* Sic potius jura commodantem laedere voluerunt, quam commodatarium, ut ejus rei ergo actionem furti contra eum decernant, cum delictum absque dolo non committatur *l. 53. ff. d. furt.*

Th. V. In Deposito laesio contingere videtur, quando res ad numerum, pondus & mensuram sunt depositae; quia jus praesumit licentiam depositario esse concessam convertendi eas in suos usus, & ad tantumdem saltem restituendum depositarium obligatum esse *arg. l. 29. pr. ff. de posit. l. 10. d. R. C.* Quo casu, quia dominium in ipsum translatum, res ipsi quoque perit *l. 9. ff. d. pignorat. action.* & res egreditur tunc notissimos terminos depositi *D. Struv. Decif. Sabbath. Dec. 19. c. 5.* Tali ratione autem laeditur deponens, cum ad concursum pervenitur, quoniam cum dominium non habeat, illam rem depositam revocare nequit, & jus praelationis amittit, *l. 7. §. 2. de pos. Quod eo magis locum habet, si usuras stipulatus fuerit deponens;*

nam tunc potius erit mutuum quam depositum *l. 24. §. pen. d. reb. autor. judic. possid.* eamque ob rem privilegio depositi renunciasse videtur *l. si muneri ff. d. privileg. creditor. Vid. Cöppen. Uf. Pract. L. 2. O. 13. n. 3.* Ex postfacto vero scil. postquam pecunia aut res aliæ fuere consumptæ, si ut usuræ præstentur, stipulatio celebrata, non statim huic privilegio renunciasse deponentem censet Brunneman. *in Comm. ad ff. ad l. 7. §. pen. ff. d. reb. autorit. judic. possid. Conf. Zöf. ad ff. h. t. n. 13.* Siquidem novationem, nisi expresse id conventum, non præsumi statuit *l. fin. C. d. novat.* Cui accedit, quod hodie indistincte ob moram debeantur usuræ, atque hinc exprimendo id, quod tacite inest, nemo sibi nocet; nec renunciatio juris facile inducenda *Dn. D. Stryke in Not. ad Brunnem. Tr. d. Concurf. Creditorum olim publice traditis ad §. 5. verb. hodie usuras.* Compensationem quoque admittendam esse in tali deposito irregulari volunt, vid. *Mozzius d. Depos. n. 5.* ast, ut & hoc modo læsionem hanc juris avertere possit deponens, *D. Stryke in Cautel. Contract. Sect. 2. c. 3. §. 9.* hanc suppeditat cautelam, daß er ihm zwar vergönnen wolle/sich dieser deponirten Gelder zu gebrauchen; Jedoch wolte er die Privilegia depositi dergestalt reserviret haben / daß künfftig keine retention oder compensation wegen jetzigen als künfftigen Gegenforderungen dawider vorgebracht werden solte.

Th. VI. Pignus, quod in securitatem crediti ea lege datur, ut idem finito debito restituatur in specie *l. 1. ff. d. pignorat. action.* certas qualitates & pacta admittit *l. 1. C. d. pact. pignor.* Ea autem potissima sunt Lex Commissoria & Antichresis; Illa, quia pactum est odiosum, & idcirco asperum

asperum ex mente Baldi in c. 1. in fin. d. Feud. dat. in vic. Leg. Commiss. non valet c. significavit X. d. pignor. Hæc, si modum usurarum legitimum non excedat, admittitur Gail. L. 2. Obs. 3. n. 5. Hinc inde est, si fructus quotannis certo proveniunt, ut sunt decimæ, canones, rusticorum pensiones &c. quod hi fructus sorti imputentur l. 2. in fin. C. d. Usur. quamvis modicus excessus toleretur arg. l. 12. C. d. t. Incerti vero cum fuerint proventus, atque hac ratione haud difficulter lædi possit creditor, jura constituerunt, ut ad eorum restitutionem vel imputationem non teneatur per l. 17. C. d. Usur. Idque ex nulla alia ratione, quam propter eorundem proventum incertum, pretii mutabilitatem & inconstantiam, quia si minus percepisset, creditoris fuisset damnum, eoque contentus esse debuisset Mynsing. C. 6. O. 21. Ut regula juris huc quadret: Cujus damnum, ejusdem & commodum. Atque hunc contractum frequentissimum hodie esse attestatur Cöppen. in Us. Pract. L. 2. Obs. 10. n. 8. ubi allegat Gabriel. Mudæum, Tr. d. Pignorib. & Hypothec. c. d. Pact. L. Commissor. n. 34. dicentem: Pactum Creditoris de habendo pignore non quidem perpetuo, sed ad tempus donec solvatur, non esse improbatam legem commissoriam, sed permisam antichresin.

Th. VII. Contractus verbalis est stipulatio pr. I. d. V. O. quæ solenni conceptione verborum peragitur l. 5. b. 1. Per hanc robur suum habet fidejussio, qua creditori pro alio interveniens verbis solennibus solutionem à debitore alias faciendam promittit Zæf. ad ff. d. fidejuss. n. 1. Quis autem intervenire possit, creditori de eo probe circumspiciendum est, ne dum certis personis Jus privilegi-

um

um constituit, his non attentis incuria sua lædatur. Inter
 has est fœmina, quam ad fidejubendum admittens mirum
 in modum lædatur, siquidem hujus obligatio, quam fir-
 mam credebat, in fumum abit, *l. 48. ff. d. fidejuss.* Scil. ut
 mulierum imbecillitati, levitati, consiliorumque fragili-
 tati succurratur, *SCrum Vellejanum* pro iis constitutum
 est, *l. 1. § 2. ff. § l. 22. C. ad SCt. Vellejan.* Pelerumque e-
 nim fœminarum consilium adversus propria commoda
 laborare in *l. 4. C. d. Sponsal.* dicitur. Quapropter ne
 quis tali fidejussore minus idoneo jure sic disponente dam-
 no afficiatur, varie sibi consulere potest. Optimum
 censetur, si procuret, ut mulier huic beneficio renunci-
 et, præcedente tamen sufficienti certificatione & subsecuta
 speciali renunciatione, de quo consule *Dn. D. Stryke in*
Cautel. Contract. Sect. 2. c. 6. t. §. 3. addito interdum jura-
 mento, cum primis si pro marito intercedat *Id. ibid. d. l. §.*
4. Colligitur autem quandoque facta renunciatio, si post
 biennium repetitur intercessio à muliere *l. 22. C. ad SCt.*
Vellej. quia ex hac temporis prolixitate non infirmitas con-
 silii, sed constantia apparet *Wissenbach. d. l.* Alios modos,
 quibus efficaciter obligari potest fœmina v. g. si petatur
 ab uxore intercedente, quo heredibus suis per testamen-
 tum vel codicillos injungat solutionem illius summæ, pro
 qua fidejussit, sic tenebuntur & heredes per modum le-
 gati. Item si pretium acceperit uxor pro fidejussione.
Vid. pluribus ap. cit. D. Stryke d. l. n. 9. seqq.

Th. VIII. In *Literali contractu*, quo quis chirogra-
 pho se certam pecuniæ summam accepisse testatur, quam
 non accepit, jus lationem contenti debitum decrevit.
 Ita enim est, si certum temporis spatium præterlabi passus
 est

402
3

est debitor, tenebitur ad id, ad quod solvendum se obstringit, nullo respectu habito an etiam nummos in literis expressos acceperit, an vero non §. un. verb. *Scriptura obligatur l. d. literar. obligat.* Habet namque chirographarius, quod sibi imputet, cur intra biennium chirographo non contradixerit conditione instituta sine causa l. 7. C. d. non. numerat. pecun. Quod etiam claris juris textibus provisum est, utpote l. 8. C. d. t. l. 14. eod. ubi lapso tempore legitimo solvere cogitur debitor; Verum uti durum esset ex praesumptione aliquem ad solvendum cogere, quod non accipit; ita allegati textus limitationem hanc, nisi reus onus probandi in se recipere & negotium probare sustineat, non respuunt Zoel. ad ff. d. P. & A. n. 34. Nihil huc faciente, quod Duarenus ad t. d. N. N. P. c. 4. profert, nullam scilicet esse literalem obligationem, si post biennium admittatur reus ad probationem; quia uti exceptiones admittuntur in aliis contractibus, qui nihilominus perseverant in natura verorum contractuum; Ita & hic dum maxime iniquum esset obligationem à lege inductam id restituere, quod nunquam accepisti, exceptio ad probandum contrarium non denegabitur Zoel. d. l. Quæ communis est Dd. opinio, & quia æquitate sua non caret in praxi recepta est, nec ab ejus observatione facile recedendum esse monet Carpz. p. 1. c. 32. desin. 66. Corollarii loco dicit Zanger. d. Exceptionib. p. 3. c. 14. n. 20. notandum esse, exceptionem non numeratæ pecuniæ competere, etiam si debitor renunciaverit, quippe qua renunciatione invitaretur ad delinquendum creditor, ut ei impune non numerare & ita defraudare debitorem creditori liceat contra l. 23. ff. d. R. l. l. 27. §. 3. ff. d. pact. Id quod & eo extenditur, licet juramentum intervenerit Dn. Struv. in Decis. Sabbath. c. 3. decis. 13.

G Th.

761027

Th. IX. Ultra dimidium si læsus quis fuerit in Emtio-
 ne Venditione, habet beneficium l. 2. C. d. Rescind. vendit.
 ita ut vel suppleatur, quod deest, vel rescindatur venditio;
 vid. Ludvvel. Disp. 13. th. 6. Habentque hoc remedium om-
 nnes, qui tempore contractus in damnum inciderunt Dn.
 Struv. Ex. 23. th. 86. Quod si vero contingat, ut postmodum
 emtor thesaurum inveniatur, læditur venditor permittente ju-
 re, ut læsionem hanc allegare nequeat l. 7. §. 12. solut. matr.
 l. 67. d. R. V. Dn. Struv. d. l. Hoc enim esse per accidens, nec
 contractum concernere docet Zæf. ad tit. d. Rescind. Ven-
 dit. n. 7. Idem procedit, si tempore contractus æstimatio pla-
 ne fuerit incerta & demum probetur læsio ultra dimidium
 e. gr. Princeps si metallifodinam ad 10. annos alteri vende-
 ret, hic autem venam inveniret ditissimam, ut exinde insi-
 gnem pecuniæ cumulum redigeret, nulla hic læsio allegari
 poterit. Emolumentum enim hoc contractus tempore
 incertum erat, quia sciri non poterat, an tam felix in inveni-
 endo sit futurus emtor; quoniam vero majus commo-
 dum reoritur, dubio eventui imputandum, tali que mo-
 do lædiur à jure non injuste, quando beneficium l. 2. vendi-
 tori denegetur. Generaliter enim concludunt Dd. Benefi-
 cium l. 2. C. d. R. V. non habere locum in venditione fructu-
 um, qua nihil incertius s. perceptionem eorum s. spectemus
 pretium Wissenbach. Disp. 19. th. 5.

Tn. X. Iisdem emtionis venditionis regulis censetur
 Locatio Conductio, in qua lædi à jure poterit, si quis ab initio
 ædes vitiosas aut fundum sterilem conduxerit l. 13. §. 6. d. dam.
 infect. Cum enim damnum tempore contractus adfuerit,
 quod conductor scivit vel scire debuit, suæ negligentia id
 adscribat, qui deinde remissionem pensionis habere nequit
 D. Struv. Ex. 24. th. 17. Quid si damnum aut sterilitas super-
 veniat,

403

51.

veniat, uter horum læditur? Resp. si damnum fuerit modicum, quod vel à sterilitate vel aliunde proficiscitur, æquo animo id feret colonus, cui immodicum lucrum non auferatur, vid. *l. 15. §. 2. ff. locat.* etenim secundum naturam est eum sequi incommoda, quem sequuntur commoda *l. 10. ff. d. R. J.* Immodicum vero damnum, quod præcedenti aut subsequenti fertilitate non fuerit compensatum, jura locatori perferendum adscribunt *l. 15. §. 4. b. t. l. 17. §. 1. d. ann. legat.* utpote quod pensio solvatur in locatione rerum ob ulum rei locatæ; hic enim æstimatur, & ex hujus æstimatione pensio s. merces constituitur Franzk. *ad ff. tit. locat. n. 66.* Æquum igitur est & naturali rationi quam maxime congruum, ut qui re sibi locata uti non potuit vel frui, illi fiat pensiois remissio & damnum hoc contingat domino Wesenb. *in Paratitl. ad ff. eod. in fin.* Quodnam autem damnum immodicum dicatur, & annon potius judicis arbitrio relinquendum sit, de eo vide Carpz. *p. 2. 37. D. 14. D. Struv. in S. I. C. Ex. 34. th. 16. Gail. 2. obs. 23. n. 1.*

Th. XI. Societatis in æternum coitio nulla est *l. 70. pro socio* propter communionem, quæ mater discordiatum est *l. 77. §. 20. ff. d. legat. 2.* adeo ut conveniri nequeat, ne abeat à societate *l. 14. ff. b. t.* Renunciatio autem hac unius socii, ut tempestive fiat, requiritur; si enim intempestive & dolose renunciaret socius, renunciatio hæc parum valebit *d. §. 4. b. t.* Callidam enim renunciationem, ut inde socio obveniat lucrum, jura non permittunt. Itaque si ob lucrum aliquod obveniens v. g. ut hereditatem solus perciperet, renunciare institueret, liberabit quidem à se socios, sed non viceversa se ab illis liberabit *d. l. 65. ff. pr. Soc.* Conveniri enim poterit actione pro socio ad communicandum hocce, quod captavit, lucrum.

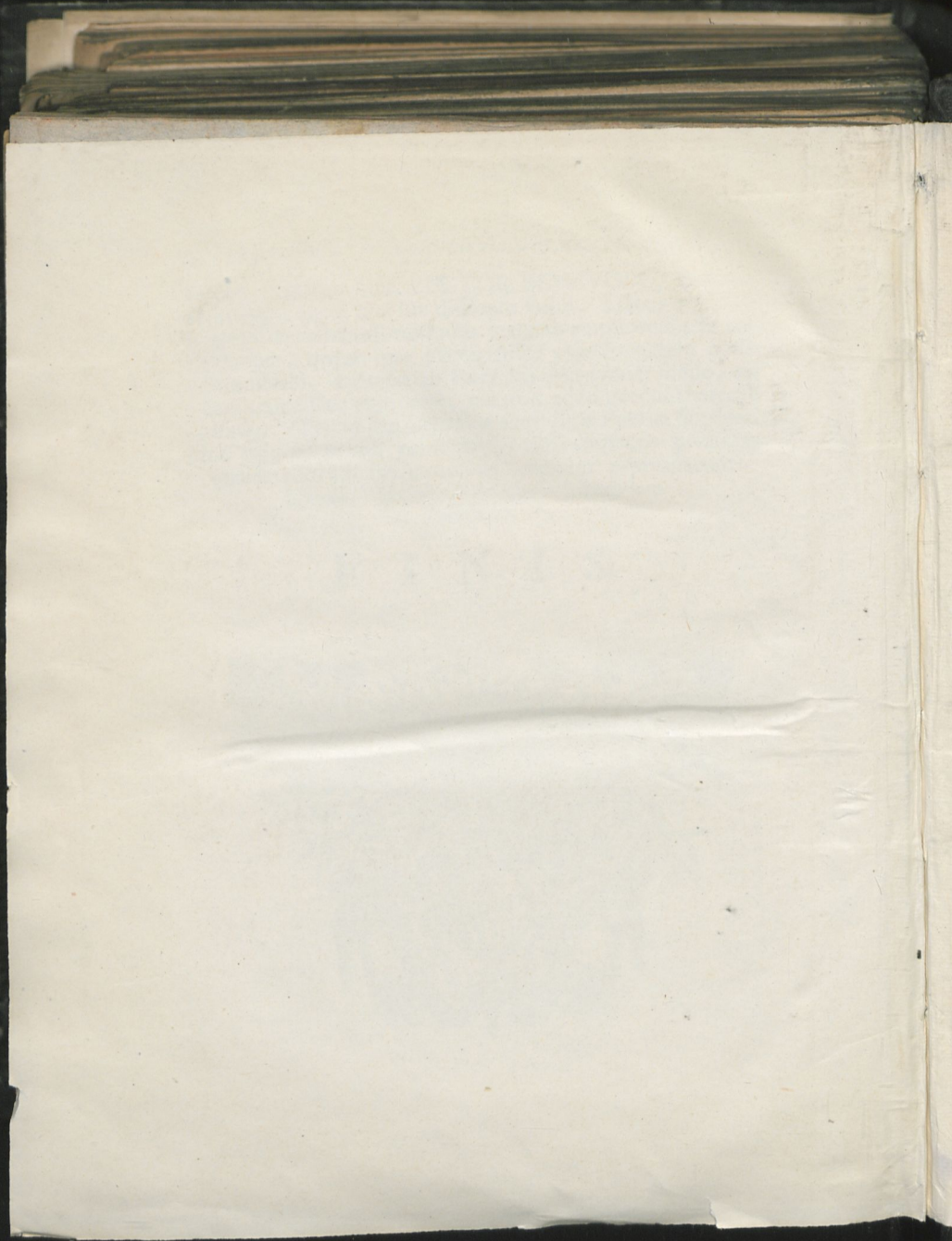
Th.

Th. XII. Mandatarius ad mandatum fideliter, secundum modum præscriptum implendum obligatus est. Quod si casus damnum dederit; veluti si, dum ad perficiendum mandatum proficiscitur à latronibus spoliatur, patiaturs naufragium, læditur à jure, ut damnum resarciri sibi à mandatore injuste postulet *l. 26. §. non omnia b. 1.* Distingvere alii solent, an in rebus necessariis, an superfluis damnum datum, ut si mandatarius ex mandato profectus rem necessariam v. g. vestimenta necessaria amiserit sine culpa sua, hoc damnum imputare poterit mandatori, non si ornamenta. Alii, an occasione mandati eventus rei amissæ obvenierit, alias non obventurus, annon *l. 32. §. 4. pro Soc.* Imo uti Gothofred. *ad l. 26. §. 6. lit. D. habet*: Accursius hunc paragraphum legis 26. de curialitate non observari putat. Nobis placet, quod habet Lauterbach. *b. l. §. 3. ib. 3.* Nec mandatorem rigorose nimis nec mandatarium se debere gerere, æquitatem attendendam esse. Omnium optime consulit sibi mandatarius, ut pacto semet securum reddat; daß Ihm alle dasjenige, wenn Ihm bey expedition dieses Mandati übergenommenen Meissen einiges periculum auch in seinen eigenen Sachen zuwachsen sollte, solches Der Mandans zu ersetzen verbunden seyn soll, vid. Dn. Stryk. *in Caus. Contract. secl. 2. c. 11. §. 22.* Hæc sunt, L. B. quæ de læsione Juris hac vice exhibere volui. Esset nunc quoque peculiare caput de ea læsione, quam Magistratus in infingendis pœnis jure permittente exercet, constituendum. Ast ob justa impedimenta laborem hunc in aliud tempus cogor rejicere. Sufficiat ergo, theses hæc loco exercitii & discursus publici proposuisse.

Deo sit pro concessis viribus
Gloria!

ULB Halle
006 381 731

3

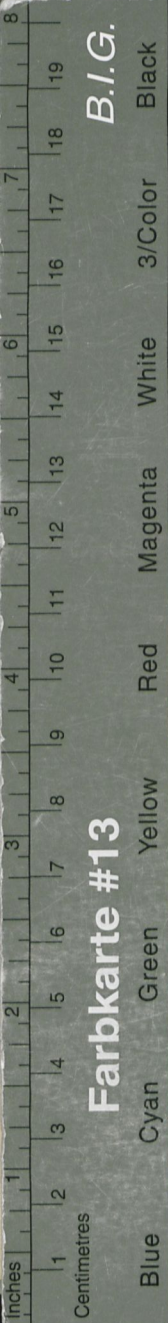

VD18

WOM

B.I.G.

Farbkarte #13

C. D.
DE

6-18
28
458
Defensio.
Genet.
ad General.

ONE IVRIS,

Oder:
derer Rechte; In wel-
che / denen Rechten und der
nach / zugelassen sey?

1685, 20^a

RAESIDE

LLERO, I. U. D.
COLL. IVRID. ASSESS.

M. II. CL. IO. CLXXXV.

SPVTABIT

IVS IACOBI,

LA SILESIVS.

SECUNDA.

N AE,

NHARDI HELLERI.

IO CC XXIII,